

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Інститут високих технологій Кафедра супрамолекулярної хімії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту високих технологій
В.В.Ільченко
«01» 09 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні аспекти супрамолекулярної хімії

для здобувачів наукового ступеня доктор філософії

галузь знань	10 Природничі науки
спеціальність	102 Хімія
рівень вищої освіти освітньо-наукова програма	третій освітньо-науковий "Хімія"
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання - очна, заочна
Навчальний рік - 2017/2018
Курс - 2, півріччя - 2
Кількість кредитів ECTS - 4
Мова викладання, навчання
та оцінювання - українська
Форма заключного контролю - іспит

Викладач:

Шиванюк Олександр Миколайович, доктор хімічних наук, професор кафедри супрамолекулярної хімії

Пролонговано: на 2018/2019 н.р. Шиванюк О.М. (Фолієвський) «30» 08 2018 р. д.р. №1
на 2019/2020 н.р. Шиванюк О.М. (Гусінічук) «07» 03 2019 р. д.р. №4

КИЇВ – 2017

Розробник:

Шиванюк Олександр Миколайович, доктор хімічних наук, професор кафедри супрамолекулярної хімії

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувач кафедри супрамолекулярної хімії
_____ І.В. Комаров

Протокол № 1 від «30» світлого 2017 р.

Схвалено науково-методичною комісією інституту високих технологій

Протокол № 1 від «29» 08 2017р.

Голова науково-методичної комісії

А.М.С.

О.К. Колежук

«29» 08 2017 року.

1. Мета дисципліни: Курс "Сучасні аспекти супрамолекулярної хімії" ставить за мету ознайомити аспірантів з останніми досягненнями супрамолекулярної хімії та технологіями, що базуються на її основі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Програма курсу побудована на засадах інтеграції та синтезу попередньо набутих знань. Аспіранти можуть успішно засвоїти дану дисципліну за умови наявності у них базових знань з хімії біохімії та молекулярного моделювання.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Предметом навчальної дисципліни "Сучасні аспекти супрамолекулярної хімії" є методи цілеспрямованого створення молекул здатних утворювати функціональні нековалентні агрегати, що мають корисні властивості.

Оскільки дана навчальна дисципліна вимагає поєднання знань різних галузей науки, її викладання починається з повторення відповідних розділів хімії, біохімії, та молекулярного моделювання.

Основна частина навчальної дисципліни викладається на прикладах створення ефективних та селективних мономолекулярних рецепторів на катіони, аніони та нейтральні молекули, а також створення молекул здатних самочинно утворювати нековалентні функціональні агрегати.

Нові технології демонструються на прикладах створення йон-селективних електродів, сенсорів, селективних екстрактантів, міжфазних каталізаторів, нанореакторів та молекулярних машин.

4. Завдання (навчальні цілі):

Курс передбачає формування теоретичного фундаменту і ознайомлення з

1. теорією нековалентних взаємодій
2. основними принципами побудови супрамолекулярних структур,
3. методами дослідження структури та стабільності супрамолекулярних комплексів,
4. методами біологічного скринінгу сполук комбінаторних бібліотек.

По закінченню курсу *аспірант повинен знати:*

- нековалентні взаємодії та їх роль в різних галузях природознавства.
- методи створення молекулярних рецепторів катіонів, аніонів та нейтральних молекули.
- методи створення само-складальних функціональних агрегатів
- методи дослідження структури та стійкості супрамолекулярних комплексів та агрегатів.

По закінченню курсу *аспірант повинен вміти:*

- виявляти нековаалентні взаємодії, що стабілізують супрамолекулярні комплекси та агрегати, оцінювати вклад кожного типу взаємодій в стабільність супрамолекулярних структур,
- розраховувати супрамолекулярні структури за допомогою методів молекулярної механіки та квантової хімії.
- орієнтуватись у сучасних методах і підходах супрамолекулярної хімії та органічного матеріалознавства.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1, знати; 2, вміти; 3, комунікація; 4, автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	аспірант повинен знати :	лекційні заняття	письмові модульні контрольні роботи, оцінювання виконання завдань для самостійної роботи	до 45
1.1	Типи нековалентних взаємодій та їх роль в Природі.	<i>лекція</i>	письмові модульні контрольні роботи, оцінювання виконання завдань для самостійної роботи	
1.2	Методи створення молекулярних рецепторів для йонів та нейтральних молекул.	<i>лекція</i>	=//=	
1.3	Методи створення стабільних самозбірних функціональних молекулярних агрегатів.	<i>лекція</i>	=//=	
1.4	Методи вивчення структури, стабільності та динаміки супрамолекулярних агрегатів.	<i>лекція</i>	=//=	
2	аспірант повинен вміти :	лекційні заняття	письмові модульні контрольні роботи, оцінювання виконання завдань для самостійної роботи	до 45
2.1	Проводити розрахунки супрамолекулярних структур методами молекулярної механіки та квантової хімії.	=//=	=//=	
2.2	Працювати з сучасними оригінальними публікаціями із супрамолекулярної хімії.	=//=	=//=	
3	комунікація	лекційні заняття		до 5
3.1	Здатність грамотно будувати комунікацію, виходячи з мети і ситуації спілкування			
3.2	Здатність бути відповідальним за внесок в роботу команди при вирішенні проблеми	лекційні заняття з використанням роботи у підгрупах	оцінювання виконання завдань для самостійної	
4	автономність та відповідальність	лекційні заняття	письмові модульні контрольні роботи, оцінювання виконання завдань для самостійної роботи	до 5
4.1	самостійність у навчанні та/або професійній діяльності			

7. Схема формування оцінки

7.1. Форми оцінювання аспірантів: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання письмових контрольних робіт і за результатами виконання самостійних завдань. Вклад результатів навчання у підсумкову оцінку, за умови їх опанування на належному рівні і успішної здачі всіх лабораторних робіт наступний:

- результати навчання 1.1 – 1.4 [знання] до 45 %;
- результат навчання 2.1 – 2.2 [вміння] – до 45%;
- результат навчання 3.1-3.2 [комунікація] – до 5%;
- результат навчання 4.1 [автономність та відповідальність] – до 5%;

Форми оцінювання аспірантів:

- **семестрове оцінювання:** контроль здійснюється за таким принципом. Навчальний семестр має один змістовний модуль. Після завершення теми №7 проводиться письмова модульна контрольна робота. Обов'язковим для допуску до іспиту є: написання модульної контрольної роботи з кількістю балів не менше 12 та виступу з доповіддю на семінарі.
- **підсумкове оцінювання (у формі іспиту):** форма іспиту – письмово-усна. Екзаменаційний білет складається із 2 питань, питання оцінюються по 20 балів. Всього за іспиті можна отримати від 0 до 40 балів. Умовою досягнення позитивної оцінки за дисципліну є отримання не менш ніж 60 балів, оцінка за іспит не може бути меншою **24 балів**.
- **умови допуску до підсумкового іспиту:** умовою допуску до іспиту є отримання аспірантом сумарно не менше, ніж *критично-розрахунковий мінімум 36 балів* за семестр. Аспіранти, які протягом семестру сумарно набрали меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум **36 балів**, для одержання допуску до іспиту обов'язково повинні написати додаткову контрольну роботу.

У випадку відсутності аспіранта з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до „Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті”

7.2. Організація оцінювання;

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ	
	<i>Min. – балів</i>	<i>Max. – балів</i>
Модульна контрольна робота	12	20
Виступ на семінарі	15	25
Виконання аспірантами самостійних робіт	9	15

Орієнтований графік оцінювання:

	<i>Орієнтовний період для здійснення відповідної форми оцінювання</i>
Модульна контрольна робота 1	березень
Виступ на семінарі	березень
Виконання аспірантами самостійних робіт	лютий- травень
Добір балів/додаткова контрольна робота та/або доскладання домашніх завдань	травень
Іспит	травень

Розрахунок балів, які аспірант отримує при успішній здачі заліку:

	Змістовий модуль	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка (за національною шкалою) / National grade	Рівень досягнень, % / Marks, %
Відмінно / Excellent	90-100%
Добре / Good	75-89%
Задовільно / Satisfactory	60-74%
Незадовільно / Fail	0-59%

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	У тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Вступ до супрамолекулярної хімії. Типи нековалентних взаємодій та їх роль в Природі. Принципи побудови природних та штучних функціональних молекул. Ковалентний та нековалентний синтез.	2		8
2	Основні концепції супрамолекулярної хімії. Молекулярне розпізнавання, самоскладання на прикладі природних та синтетичних сполук. Молекулярна перед-організація функціональних груп як ефективний підхід до створення селективних і ефективних рецепторів та стабільних агрегатів.	2		8
3	Основні типи молекулярних платформ, їх синтез, будова та хімічні модифікації. Каліксарени, циклотрикатехілени, порфірини, клікспіроли та циклодекстрини. Приклади використання молекулярних платформ для створення ефективних рецепторів та стабільних агрегатів.	2		14
4	Дизайн, синтез та властивості молекулярних рецепторів катіонів. Зв'язування катіонів подандами, коронандами, криптандами та сферандами.	2	2	8
5	Дизайн, синтез та властивості молекулярних рецепторів аніонів. Використання іонних, водневих та координаційних зв'язків для молекулярного розпізнавання аніонів.	2		8
6	Дизайн, синтез та властивості молекулярних рецепторів нейтральних	2		14

	молекул. Зв'язування та стабілізація молекул гостей кавітандами, карцерандами та гемікарцерандами.			
7	Молекулярний дизайн, синтез та самоскладання воденво зв'язаних молекулярних капсул. Рецепторні властивості димерних, тетрамерних та гексамерних капсул в розчинах та кристалічному стані.	2	2	14
8	Металокоординаційні супрамолекулярні структури.	2		12
9	Дизайн синтез та властивості високо-розгалуджених молекул – дендримерів. Супрамолекулярний підхід до створення структур з механічними зв'язками – катенанів, ротаксанів та вузлів. Молекулярні шатли та машини.	2		10
	ЗАГАЛОМ	18	4	96

Загальний обсяг **120** год., в тому числі:

Лекцій – **18-** год.

Практичні заняття – **4** год.

Консультації – **2** год.

Самостійна робота - **96** год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

Основна:

1. J.-M. Lehn *Supramolecular Chemistry*, 1995, *Wiley-VCH*. ISBN 978-3-527-29311-7.

2. D. J. Cram, J. M. Cram 1997, *Container Molecules and Their Guests*. The Royal Society of Chemistry, ISBN 0-85404-507-4.

3. M. Smith, J. March *March's Advanced Organic Chemistry. Reactions, Mechanisms and Structure*, Sixth Edition, Willey interscience 2007, Chapter 3.

Додаткова:

Шиванюк О.М. *Супрамолекулярна хімія функціональних каліксаренів*. Наукова думка 2007, Київ.